

Az ásványvíz-fogyasztás és következményei

Az elmúlt évtizedben csaknem 20-szorosára nőtt hazánkban a palackozott ásványvizek fogyasztása. Első megközelítésben meglepő ez a jelenség, hiszen így becsomagolva az éltető víz átlagosan 300-400-szoros többletkiadást jelenthet a családoknak. Mi a magyarázata, hogy mégis sokan vállalják ezt a jelentős többletterhet? A válasz nyilván soktényezős, de kétségkívül kulcsszerepe van benne annak a ténynek, hogy az ásványvíz-palackozó cégek forgalmuk növelése érdekében agresszív agymosást folytatnak, évente sok milliárd forintot költenek reklámra. Eközben a tudományos kutatók is végzik a dolgukat, aminek eredményeképpen a közelmúltban több, a témát érintő jelentés is napvilágra került. Ezek általános érvényű megállapítása, hogy a palackos ásványvizek fogyasztásának súlyos környezeti, ökológiai következményei vannak. A Magyar Ásványvíz Szövetség elnöke egy rádióműsorban butaságnak nevezte ezeket, és azzal az egyszerű érveléssel igyekezett sarokba szorítani vitapartnerét, hogy szerinte az eldobható palack nem szennyezi a környezetet.

Világviszonylatban a palackozott vizek fogyasztása 2004-ben elérte az évi 154 milliárd litert, ami az 1999-es adatokhoz képest 57%-os növekedést jelent. A növekedés még azokban a térségekben is töretlen, ahol az ivóvízhálózattal jó minőségű vizet tudnak biztosítani. A következmény mindenhol azonos: felesleges hulladékképződés és óriási energiapazarlás. Bár az iparosodott országokban a palackozott vizek nem feltétlenül egészségesebbek, mint a csapvíz, az árakat illetően akár 10 000-szeres (nem elírás! – szerk.) különbséggel is lehet számolni. Az üzletekben ma már kaphatók olyan palackozott vizek, amelyeknek az ára a benzinét is meghaladják.

A palackozott vizek fogyasztásában az Amerikai Egyesült Államok vezet 26 milliárd liter/év fogyasztással, ami körülbelül napi egy pohárnyi, vagyis 2,5 dl/fő/nap mennyiségnek felel meg. A világranglistán ezután Mexikó, Kína és Brazília következik, majd két európai ország, Németország és Olaszország – egyenként évi 10 milliárd literes fogyasztással.

Ha a fejenkénti fogyasztást nézzük, Olaszország vezet a ranglistát évi 184 liter/fővel, ami naponta fél liternyi mennyiséget jelent. Ezt követően szerepel a listán Mexikó és az Egyesült Arab Emírátságok, majd három európai ország, Belgium, Franciaország és Spanyolország.

A palackos víz fogyasztásának gyors ütemű növekedése érdekes módon nemcsak az iparosodott országokra jellemző, hanem a fejlődő térségben is megfigyelhető. Az 1999 és 2004 közötti időszakra vonatkozóan például 50% körüli növekedést produkált Libanon, Mexikó és az Egyesült Arab Emírátságok lakossága, amivel a növekedés ütemét tekintve az első 15 ország közé kerültek.

De miért is jelent problémát ez a növekedés?

A csapvízzel ellentétben – amely egy felettebb energiahatékony infrastruktúra segítségével jut el a fogyasztókhoz – a palackozott vizek világereszkedelmé igen energiaigényes tevékenység, amely óriási ütemben fogyasztja fosszilis erőforrásainkat. Ugyanis minden negyedik palack víz

kossága évi 1,5 millió hordó olajat igényel a vizes palackok gyártásához, ami kb. 100 000 amerikai benzinzabáló autó éves üzemanyag-fogyasztásával egyenértékű. Világviszonylatban évente 2,7 millió tonnányi műanyagpalackot használunk fel kizárólag a vizek csomagolására.

az országhatárokat átlépve, sok ezer kilométeres szállítás után jut el a fogyasztó asztalára. Erre példa egy finn cég, a Nordic Water of Finland, amely 2004-ben 1,4 millió palack csapvizet szállított a 4300 km-nyi távolságban lévő Szaúd-Arábiába. A szaúdiak megengedhetik maguknak az efféle fényűzést, ráadásul rá is vannak szorulva a vízimportra, ám a palackozott víz nemcsak a vízhiánnyal szenvedő országokba jut el: az Amerikai Egyesült Államok nagy mennyiségben vásárol vizet a 9000 km távolságban lévő Fiji-szigetektől, hogy a különleges igényeket támaztató polgárok kényes ízlését ki lehessen elégíteni.

A fosszilis erőforrásokat nemcsak a szállítási tevékenység, hanem a csomagolás is igénybe veszi. A palackozásra leggyakrabban használt PET (polietilén-tereftalát) például kőolajszármazék. Az Egyesült Államok la-

Miután a vizet elfogyasztottuk, a palackot az esetek többségében el kell dobnunk. A „fejlett” Amerikai Egyesült Államokban a vizespalackok 86%-a a szemétkébe kerül (hazánkban a helyzet még siralmasabb, itt az évi 1,3 milliárd darab palack kb. 93-95%-a kerül szemétkébe – vagy az árokpartra – szerk.), ahol a lebomlás nagyjából 1000 évet vesz igénybe. Az étetés sem szerencsésebb megoldás, mert a PET kis mennyiségben ugyan, de tartalmaz többek között például antimon-trioxidot (Sb_2O_3 – ami a gyártáshoz használt egyik katalizátor – szerk.), alumíniumot (ami az alapanyag átlátszatlanságának növelésére és áteresztőképességének csökkentésére szolgál – szerk.), így a nehézfémek felhalmozódnak a keletkező salakanyagban. Az újrafeldolgozásra szelektív gyűjtéssel összehozott PET-palackok legnagyobb része több ezer kilométeres utazás után

Kínában köt ki, ahol másodnyers-anyagként feldolgozzák (onnan áruval teli konténerek érkeznek, amelyek vissza üresen utaznának, ha nem volna például PET-rakomány – szerk.).

Az üzletág gyors növekedése a fentiek mellett más problémákat is okoz. Például a víz kitermelése igen intenzív azokban a térségben, ahol a nagy palackozóüzemek kútjai vannak. Ennek köszönhetően több ilyen térségben vízhiány lépett fel, így a helyi gazdálkodók, halászok elvesztették addigi megélhetésüket.

A közvélemény-kutatások azt igazolják, hogy az emberek a palackozott vizet az egészséges életvitellel társítják. Ám ezek mégsem garanciái a hosszú életnek, hiszen nem feltétlenül jelentenek magasabb minőséget a csapvízhez képest. Ez nem is csoda, hiszen mintegy 40%-uk erendően csapvíz, amit esetleg ásványi anyagokkal dúsítanak – ez azon-

ban nem jelenti azt, hogy ezzel kedvezőbb élettani hatású terméket nyernénk. Sőt, francia szakemberek arra hívják fel a fogyasztók figyelmét, hogy – ha ragaszkodnak a magas ásványianyag-tartalmú vizekhez – sűrűn váltogassák a márkákat, különben egyes anyagok kóros mennyiségben halmozódhatnak fel szervezetükben.

A szakértők arra a jelenségre is rávilágítanak, hogy a tapasztalatok szerint egyes helyileg, rövid ideig jelentkező ellátási problémák sajnos a csapvízzel szembeni bizalom gyors és széles körű elvesztésével járnak. Ennek kapcsán látnunk kell, hogy a világ számos térségében, így például Európában és az Egyesült Államokban, a csapvízre vonatkozóan sokkal több elvárást fogalmaznak meg a jogszabályok, mint a palackozott vizekre. Sőt, az Egyesült Államokban – annak köszönhetően, hogy más-más szabályozó hatóság felügyelete alá

tartoznak – egyenesen szigorúbb előírások vonatkoznak a csapvízre, mint a palackosra.

Nem vitás, hogy a tiszta ivóvíz létfontosságú az egészségünk szempontjából. A palackozott víz azonban sem a gazdagabb ipari térség lakói, sem az ivóvízzel csak szűkösen ellátott 1,1 milliárd ember számára nem jelent igazi, elfogadható megoldást. A hosszú távon is járható helyes út az ivóvízellátás minél intenzívebb kiterjesztése, a falusi térségekben a csapadékvíz tisztításának és felhasználásának bővítése, illetve felszín alatti új vízkészletek kitermelése.

Fordította: Munkácsy Béla

A fenti írás eredeti címe: Jön a nyár, nő az ásványvíz-fogyasztás – de mik a következmények? (Az Earth Policy Institute palackozott vizekkel foglalkozó, 2006. februári tanulmányának összefoglalója)

Forrás: Hálózat. A Környezeti Nevelési Hálózat Hírlevele, 79. szám, 2007. június

A fordító utószava

Hazánkban a szolgáltatott vezetékes ivóvíz minősége európai viszonylatban is kiemelkedő, az a csapból közvetlenül fogyasztható. Ez nem csoda, hiszen szigorúan és folyamatosan ellenőrzik mind bakteriológiailag, mind fizikai-kémiai összetételét tekintve. Szervezetünknek azonban szüksége van olyan ásványi anyagokra, amelyekhez a csapvízből nem lehet hozzáférni. A megoldás mégsem az ásvány-

víz, hiszen az emberi szervezet elsősorban a szerves eredetű ásványi anyagokat képes feldolgozni, amelyekhez főképpen a zöldségekből, gyümölcsökből, gabonákból jut hozzá. Az ásványvizek viszont tele vannak szerves ásványi anyagokkal, amelyeket csak minimális mennyiségben tudunk beépíteni. A magas ásványianyag-tartalmú vizekből származó szerves ásványi anyagok felesleges terhelést

jelentenek, a testen belül lerakódva többek között epekövet, vesekövet, fogkövet, érelmeszesedést és ízületi rugalmatlanságot okoznak.

Mindennek persze más következményei is vannak. Hazánkban mintegy százféle ásványvíz kapható, de ezekből mindössze három olyan országos terjesztésű termék van, amelyet visszaváltható palackban is árusítanak...

Olvasók fóruma

Egy környezetvédelmi lapban olvastam az ásványvizes lobbítól egy cikket. Azt állították, hogy

– a klórozott csapvíz rákkeltő;

ez csúsztatás: a klór nem rákkeltő, de ha szerves szennyezettségű vizet kell agyonklórozni a fogyaszthatóság érdekében, akkor keletkeznek szerves kloridok, amik bűdösek és rákkeltők; ezért elsősorban az élővizek, kutak, források szerves szennyezettsége ellen kell küzdeni;

– egy pohár klóros víz = egy szál cigaretta;

szerintem ez hatalmas hazugság; bár el tudom képzelni, hogy van olyan magas klórkoncentráció, ahol ez fennáll, de még akkor is: a víz életszükséglet, a cigaretta nem, a vízből nem iszunk 30–40 pohárral egy nap, a cigarettával viszont előfordul ilyen függőség.

A vizekkel kapcsolatban a következő elméleteim vannak:

– Sok vizet kell inni, lehetőleg csapból!

– Nyáron kulacsban vigyünk magunkkal vizet!

– Nagy melegben tartsunk egy kulacs vizet hűtőben, kamrában (kulacsnak az ásványvizes palack kiváló – ezerszer újrahasználva)!

– Hőségben, evés után ne igyunk túl sok vizet, hagyjuk dolgozni a gyomorsavat!

– Semmit ne igyunk egyszer használatos flakomból, vagy ha mégis, tegyük el a flakont, és gondolkozzunk a használatáról; kb. a huszadiknál kifogyunk az újrahasznosítási ötletekből – ott kell tudni megállni!

– Lehetőleg ne használjunk tiszta csapvizet WC-öblítésre! Kézmosáshoz, fogmosáshoz, arcmosáshoz, mosogatáshoz, főzéshez indokolt az ivóvíz használata; mosáshoz, felnőtteknek fürdéshez, felmosáshoz, locsoláshoz, WC-öblítéshez gyengébb vízminőség is megfelel.

– Ha nincs megfelelő csapvizünk (pl. táborban), 5-10 literes kannákban hozzuk a vizet, hűvös, sötét helyen tároljuk, és különösen takarékoskodjunk vele!

– Naponta négynél többször ne mossunk kezét – gyakorlatilag evés előtt, és amikor nagyon piszkos lesz!

– Hetente egyszer mossunk haját!

– Ne csurgassuk a csapot – fogmosáskor, kézmosáskor, borotválkozáskor!

Így kb. 20 liter ivóvízzel beérjük naponta, ami a Föld minden táján fenntartható módon biztosítható.

Dőry István
Egyházásfalva